

Obrazlı şəkildə dünya çalxalanır desək, yanılmazıq. Terminoloji olaraq, bəzi ekspertlər hətta 3-cü dünya müharibəsinin getdiyini də deyirlər: təbii ki, söhbət gizli şəkildə gedən müharibədən gedir.

Suriyada hələ də sonu görünməyən vətəndaş müharibəsi, İraqda, Liviyada gedən dezintegrasiya prosesləri, - və bunların fonunda “Ərəb baharının” doğurduğu eyforiyanın məyusluqla əvəzlənməsi, - Rusiyanın Ukraynaya olan hərbi müdaxiləsi və faktiki olaraq iki ölkə arasında gedən elan olunmamış müharibə, İsrailin Qəzzaya endirdiyi zərbələr, İranın nüvə proqramı ətrafında gedən danışıqlar. Sözügedən geosiyasi təlatümlər istər-istəməz Azərbaycanın 20 ildən çoxdur üzləşdiyi işğal olunmuş torpaqlar problemini yenidən aktual edir. İllərdir davam edən nəticəsiz danışıqlar prosesinin yenidən reanimasiya olunması haqda söhbətləri yenidən eşidirik. Sanki geosiyasi təlatümlər Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həlli üçün yeni şəraitin yaranmasına gətirib çıxarmışdır.

Xüsusilə, son həftələr ərzində Rusiya-Ukrayna hərbi münaqişəsi fonunda Moskvadan yüksək rütbəli siyasi xadimlərin, - RF Xarici İşlər Naziri S.Lavrov, Rusiya Dövlət Dumasının spikeri S.Narışkin, RF prezidentinin hərbi-sənaye üzrə müşaviri D.Roqozinin, - Bakıya tez-tez səfər etmələri istər-istəməz aktual sualların yaranmasına səbəb olur: Moskvadan gələn bu emissarlar münaqişənin yeni həll planları iləmi paytaxtımıza təşrif buyurur? Ən əsası, yeni təkliflər, - əgər onlar varsa, - Azərbaycanın milli maraqlarına cavab verirmi?

Bundan başqa tez-tez mətbuata bu səfərlərin, həm də Rusiyanın Azərbaycanı yeni yaranmaqda olan Avrasiya İqtisadi Birliyinə, daha sonra Gömrük İttifaqına qoşmaq iddiasında bulunduğu kimi xəbərlərin də sızdırıldığına şahidi oluruq.

Son zamanlar isə ən çox rast gəlinən xəbər rəsmi Moskvanın Dağlıq Qarabağ ətrafında öncə 2, bir müddət sonra 3 rayonun azad edilməsi haqda və bunun müqabilində Azərbaycanın Rusiyanın layihələri olan yuxarıda bəhs olunan qurumlara daxil olması perspektivləri ilə bağlıdır.

Bu kimi xəbərlər öz rəsmi təsdiqini tapmasa da, sözsüz ki, onlar müəyyən qədər özündə həqiqəti ehtiva edir. Çünki Azərbaycanın neçə müddətdir Ukrayna, Moldova və Gürcüstan kimi Avropa İttifaqının Assosiativ Müqaviləyə imza atıb-atmaması ilə bağlı xəbərlər gündəmdə olmasına baxmayaraq, nə keçən ilin noyabrında Vilnüsədə, nə də bu ilin iyun ayında Brüsseldə Aİ-nin məlum sammitlərində bunun şahidi olmadıq. Yeni söhbət son aylar Rusiyanın

Azərbaycana olan geosiyasi təzyiqlərinin artmasından gedir.

Bütün bu proseslərin və ya bařqa s zl  ifadə etsək, geosiyasi m ng n d  olan ölkənin  zl řdiyi risklərin fonunda ađla gələn ilk sual təbii ki, Azərbaycanın seđim məsələsidir: milli maraqlar baxımından Azərbaycan hansı m vqeni tutmalıdır?  n n vi balans siyasətinin, - bir sıra ekspertlərin iddia etdiyi kimi, dođrudanmı resursları artıq tükənmək üzrədir?

Azərbaycan cəmiyyətində üstünlük t řkil edən fikir ondan ibarətdir ki, Rusiyaya inanmaq olmaz və bu ölkənin siyasi layihələrinə qořulmaq sonda suverenliyin itirilməsi deməkdir.  ks fikri söyləyənlər isə, - onları řerti olaraq lap rusp r stl r adlandıraraq, - hesab edirlər ki, Dađlıq Qarabađın qaytarılması naminə Moskvanın planlarına qořulmaq v  Avroatlantika qurumlarına inteqrasiya etməkdən imtina etmək olar. Mən ikincil ri hardasa bařa d ř r m.

Amma fakt faktlıđında qalır ki, biz hələlik Dađlıq Qarabađın dinc yolla qaytarılması istiqamətində konkret addımların atılmasını görmürük. Çox güman, elə bu səbəbdəndir ki, Azərbaycan rəhbərliyi də  z növbəsində geosiyasi seđim etməkdə tərəddüd edir və görünür, rəsmi Moskvanın torpaqların qaytarılması  c n 3+2 prinsipinin qəbul olunmasını milli maraqlara cavab vermədiyi q na tindədir.

Onda istər-istəməz sual yaranır: belə bir ř raitd  dođrudanmı, balans siyasəti t k nmiř olur və bu siyasətin davam etməsi sonda Azərbaycan  c n daha ciddi təhdidlərin yaranmasına gətirib çıxara bilər.

Fikrimcə, bir ř rtl  Azərbaycan Rusiyaya ciddi g z řtl r  gedə bilər. Azərbaycanlı məcburi k çk n rin  z torpaqlarına qayıtması təmin edilmək v  Dađlıq Qarabađa  n geniř muxtariyyət statusu verilməsi müqabilində ciddi g z řtl r barədə d ř nm k olardı. Bu g z řtl r  hətta bařqa dövlətlər təmsil olunmaq ř rtiy  Rusiya sülhməramlı qüvvələrinin də m naqiř  bölgəsində xidmət keçmələri də daxil ola bilər. Bu halda Rusiyanın hegemonluq etdiyi KTMT deyil, iqtisadi qurum olan Avrasiya İqtisadi İttifaqına qořulmaq olardı. Fikrimcə, iřđal olunmuř torpaqların qaytarılması naminə bu cür ciddi g z řtl r  getməyə d y r.

Amma, yuxarıda qeyd edildiyi kimi, bunlar mülahizələr v  xoř arzulardan bařqa bir řey deyil. Tarix də onu göstərib ki, Rusiya m naqiř nin əsas s b bkarlarından biri kimi heç də onun c z lməsində maraqlı olmayıb, əksinə, həm Azərbaycanı, həm də Ermənistanı  z nd n asılı

vəziyyətdə saxlamaq üçün onun dondurulmasında maraqlı olub.

Deyilənləri nəzərə alaraq, aŐağıdakıları demək olar: Çox güman, Azərbaycan mümkün qədər ənənəvi balans siyasətinə sadiq qalacaq. Hələ ki, enerji resursları ölkəmizə geosiyasi m ng n d  müəyyən qədər manevr etmək imkanı verir. Bu imkanların t k n c yi təqdirdə rəsmi Bakı fikrimcə, Aİ-y  dođru seçimini etməlidir.

Azərbaycan   n NATO-ya  zvl y  aparan aktiv inteqrasiya, - söhbət üzvlük əməliyyatı Proqramına qoŐulmaqdan gedir, - hələ tezdır:  nki NATO  z  son illər post-Sovet məkanında bir faktor kimi passiv mövqə göstərir və üstəlik, bir vaxtlar alyansın qapısının a ıq olmasını bəyan edən B.Obama administrasiyası belə RF-nin Ukraynaya olan hərbi müdaxiləsindən sonra bu məsələdə tərəddüd mövqeyi seçib.

Təbii ki, rəsmi Bakı   n Aİ ilə strateji yaxınlaŐma milli təhlükəsizliyə Őimaldan olan təhdidlərin neytrallaŐmasının qarŐısının alınmasına qarant almaq Ő rti ilə  lverիli sayıla bilər. Eyni zamanda unutmaq olmaz ki, ölkəmiz perspektivdə digər post-Sovet ölkələri olan və artıq assosiasiya müqaviləsini imzalamıŐ Ukrayna, Moldova v  Gürcüstanın Aİ-y  inteqrasiya olma prosesindən də müəyyən nəticələr çıxarmaq imkanları əldə edəcəkdir.